EL POU de la gallina
Revista manresana d'informació i opinió

Història Manresa | Jofre Fité | Actualitzat el 31/08/2012 a les 21:57

El nom de Manresa (II)

El darrer dia vam veure diverses teories que van aparèixer durant l'Edat Moderna per intentar explicar el nom de Manresa. Totes partien del problema que era la única ?gran? ciutat catalana que no tenia un passat romà o íber clarament indentificable, i per això es van elaborar alguns arguments bastant discutibles. Avui veurem les teories més recents.

Minorisa (Rubricata)

Els primers documents medievals que tenim, que daten si fa no fa del període en que vam deixar l'explicació cronològica de Manresa (s IX), fan referència a la ciutat de Manresa. Al cap de poc temps, però, la cosa va canviar, ja que sembla que es va voler donar un nom més culte, més llatinitzat a la ciutat. I per això comencem a trobar en els documents apunts sobre la ciutat de Minorisa.

La cosa no passaria d'aquí si no fos que es va intentar demostrar que era aquest, i no un altre, el nom originari de la ciutat. La qüestió era que el geògraf alexandrí Ptolomeu, en la seva obra "Geografia" esmentava una ciutat anomenada Rubricata a les costes de Catalunya. Probablement a la desembocadura del riu Llobregat (que els llatins anomenaven Rubricatus). La hipòtesi que es pretenia demostrar era que Manresa era la "ciutat menor del Llobregat", és a dir, la Minorisa-Rubricata. Aquesta teoria almenys no requereix de cap llegenda romàntica sobre el passat de la ciutat, ja que el nom que proposa és només una descripció geogràfica. Però no hi ha cap evidència documental de cap Minorisa-Rubricata, així que al segle XIX, un notari de Manresa, que intentava demostrar-ho, Josep Maria Casas, va presentar uns documents d'època visigòtica que citaven la tal Minorisa-Rubricata, una ciutat amb príncep, bisbes i cònsol.

Evidentment, era un document falsificat per Casas. Per tant, això de Minorisa, res, i això que és una creença força difosa.

Mentissam (Menrissam?)

Per fi trobem una proposa seriosa! La teoria sobre aquest nom la va publicar Miquel Cura i la va secundar un dels més grans erudits de la història de Manresa, Albert Benet. Es basava en un text d'un famós historiador romà, Tit Livi. Aquest, quan parlava dels romans i dels cartaginesos mentre s'esbatussaven al territori català, va dir que "Asdrúbal, fill d'Amílcar tenia el campament a Lapides Atros. El lloc és al país dels ausetans, entre les ciutats d'Iliturgi i Mentissa". Benet i Cura proposaven una localització per cadascun dels tres llocs anomenats. Lapides Atros seria Pedres Negres, Illiturgium Mataró i Mentissam, Manresa.

Segons la tesi, aquest nom (Mentissam) podria evolucionar perfectament a Manresa si no fos per aquesta "T". Per això, Benet va proposar que, segurament es tractava d'un error de transcripció, ja que en tots els tipus de lletra minúscula fins a la invenció de la impremta la R i la T es confonien fàcilment. Per tant, el nom del poblat era "Menrissam". I aquesta teoria està molt bé perquè no cerca cap passat inventat. Simplement agafa, localitza un lloc que s'esmenta a les fonts romanes i el proposa com a antecedent de Manresa. Però no el dota de cap bisbe ni rei mític, ni res d'això.

Joan Coromines ens dóna la resposta més coherent a l'enigma

Minurisia

Alfred Broch es va doctorar l'any 2000 amb la seva tesi "El poblament romà i pre-romà a la comarca del Bages. Segles VI-I aC", on hi compilava tot el que els arqueòlegs han descobert sobre el tema i n'extreia conclusions generals. A més, dedicava un capítol al topònim de Manresa i el Bages, que jo he fet servir com a guia per redactar aquest article. Allà ell es posiciona per la tesi del filòleg Joan Coromines.

Aquesta tesi no va a buscar cap text de les fonts romanes, sinó que es centra en investigar el nom en si mateix. I troba que els primers noms que tenim documentats de la nostra ciutat són "Manresa" o formes molt similars, i que fou després quan s¡inventà el topònim de Minorisa, com he dit abans. A més, ell proposà "Minurisia" com a nom original, provinent de la paraula cèltica "Minio", que vol dir turó escarpat (com el Puigcardener). Sembla ser que Manresa no és l'únic lloc que ha derivat d'aquesta arrel. Un cop feta la hipòtesi anem als textos antics i aquests anomenen dos llocs més amb noms similars a Itàlia, en territoris pertanyents a la mateixa família de llengues cèltiques.

Aquesta darrera, és la teoria més recent, i potser la certa. Alfred Broch rebat els arguments d'Albert Benet perquè els considera massa especulatius i no aporten cap seguretat. De tota manera, com que no tenim constància que s'esmenti Manresa en cap document d'abans del segle IX; ens mantenim dins el terreny de les especulacions.